

Hyvinvointipalveluiden talouden ja toiminnan kertomus 2024

Hyvinvointilautakunta 20.02.2025 § 16

16/02.02.02.01/2024

Kunnanvaltuusto on 18.12.2023 §:ssä 77 hyväksynyt vuoden 2024 talousarvion ja samalla hyvinvointipalveluiden tulosalueelle määrärahat ja toimintatavoitteet. Hyvinvointilautakunta on kokouksessaan 24.1.2024 hyväksynyt hyvinvointipalveluiden käyttösuunnitelmat ja toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2024.

Hyvinvointilautakunta haki kunnanvaltuustolta muutosta talousarvioon toisen talouskatsauksen yhteydessä, jotka kunnanvaltuusto hyväksyi 30.9.2024. Valtuuston päätöksiä pohjalta hyvinvointilautakunta päivitti käyttösuunnitelman vastaamaan valtuuston hyväksymää talousarviota kokouksessaan 10.10.2024 §:ssä 90.

Talouskatsauksessa esitetyt määrärahamuutokset vähensivät tuloja 118 000 €, lisäsivät menoja 189 000 € ja valtionosuuksia 250 000 €. Kokonaisuudessaan vuosikatteen muutos -57 000 €.

Vuoden 2024 aikana jatkettiin talouden tasapainottamisen toimenpiteitä. Osa vuoden aikana tehdyistä toimenpiteistä mm. tilojen vähentyminen näkyy vasta vuoden 2025 talouden luvuissa. Talouden tasapainottamisen vaikutus näkyy erityisesti varhaiskasvatuksessa, jossa toimintoja on muutettu.

Henkilöstön poissaoloja oli edelleen melko paljon ja etenkin lyhyisiin sijaisuuksiin oli välillä vaikea saada sijaisia varhaiskasvatuksessa. Avoimiin vakituisiin ja pitkiin määräaikaisiin tehtäviin ja virkoihin on hyvin hakijoita. Erityisesti toimistosihteerin avoimeen tehtävään tuli erittäin runsaasti hakemuksia.

Hyvinvointipalvelujen suurimmat poikkeavuudet oli palveluiden ostoissa ja toimintatuotoissa. Nämä selittyy suurelta osin Honkalammen koulun kunnilta läpilaskutettavien kuljetuskustannusten kirjauksista. Kokonaisuudessaan hyvinvointipalveluiden vuosikate on peräti 2,6 % alle talousarvion eli n. 700 000 €. Sekä toimintatuotot että toimintakulut ylittivät suunnitellun talousarvion. Merkittävin alitus toimintakatteessa oli varhaiskasvatuksen tulosalueella.

Hyvinvoinnin hallinnon tulosalueelle kirjataan hallinnon ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kulut sekä kaikki hyvinvoinnin hankkeiden tulot ja menot. Tulosalueen tulot toteutuivat 3,6 % budjetoitua suurempana. Palvelualue sai hanke- ja avustustuloja yhteensä 506 281 euroa, mikä on noin 12 000 € vähemmän kuin oli suunniteltu.

Summassa on sekä edelliseltä vuodelta siirtyneet hanketulot sekä uudet saadut hanke-eurot. Tulosalueen toimintakatteen toteutuminen oli 96,1 % eli noin 377 000 €. Hallinnossa palvelujen ostot toteutuivat selvästi suunniteltua suurempana, mutta henkilöstökulut alittuivat.

Hallinnossa yksi toimistosihteerin vakanssi oli täyttämättä noin 6 kk, mikä ajoittain aiheutti työn kasautumista. Elokuusta alkaen seudullinen Inschool-ohjelmistojen pääkäyttäjä siirtyi Outokummun kaupungilta Liperin kunnan työntekijäksi. Työntekijän työajasta 80 % on varattu ohjelmistotyöhön viidelle kunnalle.

Perusopetuksen talousarvion tarkastelussa käytetään vuosikatetta eikä toimintakatetta, johtuen Honkalammen koulun valtionosuuksien kirjaamistavasta. Vuosikate alittui 1 %:n eli n. 160 000 €. Perusopetuksen tulosalueella näkyy Honkalammen koulun budjetoinnin haasteet. Oppilasmäärä vaihtelee lukuvuoden aikana. Muiden kuntien oppilaiden koulukuljetukset järjestetään pääasiassa Polka Oy:n kautta ja nämä kustannukset läpilaskutetaan kotikunnilta. Sekä meno- että tuloarvio kuljetuksissa ei toteutunut.

Perusopetuksen tulosalueelle haettiin toisessa talouskatsauksessa lisämäärärahaa valmistavan opetuksen kuluihin, Honkalammen koulun sijaisten palkkoihin sekä kotikuntakorvausmenoihin. Samalla korjattiin valtionosuuksien arviota sekä kotikuntien maksuosuutta. Kotikuntakorvauksen perusosan määrää korjattiin valtakunnallisesti elokuussa ja tämän aiheutti muutoksia kaikissa kunnissa.

Vakinaisten opettajien palkkakulut toteutuivat hieman suunniteltua pienempinä, mutta sekä määräraikaisten että sijaisten palkat toteutuivat selvästi ennakoitua suurempina. Perusopetuksen kustannuspaikoista kaikki koulut pysyivät hyvin lähellä talousarviota, Viinijärven ja Mattisenlahden koulujen talousarviot alittuivat selvästi. Muun perusopetuksen kustannuspaikalla toimintakulut ylittyivät n. 33 000 €. Ylitys johtui pääasiassa kuljetuskustannuksista, erityisesti syyslukukaudella jouduttiin järjestelemään uusia kuljetusreittejä Käsämästä Liperiin sekä yksittäisille oppilaille eri kouluihin. Muun perusopetuksen kustannuspaikalle kirjatut kotikuntakorvaus tulot olivat selvästi ennakoitua suuremmat, joten kokonaisuudessa kustannuspaikka alitti talousarvion 4,3%.

Varhaiskasvatuksen tulosalueella tehtiin joitakin sisäisiä määrärahasiirtoja vuoden 2024 aikana päiväkotien välillä tehtyjen vakanssi-siirtojen takia. Sen vuoksi tasoitettiin palkkoihin varattuja määrärahoja Puolivälin ja Lautasuon päiväkotien osalta. Lisäksi kotihoidon tuen sekä yksityisen hoidon tuen kuntalisään varatusta määrärahasta tehtiin siirto palvelusetelitalille palveluseteliuudistuksen

myötä. Tulosalueelle laadittu talousarvio tehtiin maltillisesti mukaillen vuoden 2023 talousarviota sekä siihen astista toteumaa.

Varhaiskasvatuksen palvelualueen toimintakulut alittuivat yhteensä 4,5 % eli 403 500 euroa. Suurimmat syyt merkittävään euromääräiseen alittumiseen löytyvät talouden tasapainottamisen toimenpiteinä tehdyistä muutokset varhaiskasvatuksen arjessa sekä johtamisjärjestelyissä. Näillä muutoksilla saatiin aikaiseksi merkittäviä säästöjä henkilöstön palkkakuluissa. Muutosten kautta saatujen säästöjen lisäksi varhaiskasvatuksen toimintatuottot toteutuivat noin 30 000 € suunniteltua parempina. Koko tulosalueen toimintakate alittui 5 % eli n. 434 000€.

Varhaiskasvatuksen myyntituottoihin kirjautuu toisten kuntien ostamat varhaiskasvatuspaikkojen tulot. Näitä paikkoja on etukäteen vaikea ennustaa ja tämä riippuu sijoitettujen lasten määrästä, eikä tätä tuloa juurikaan voi budjetoida. Sijoitutuista lapsista kertyneet tulot melkein kaksinkertaistuivat edelliseen vuoteen nähden, mikä vaikuttaa tulosalueen tilinpäätökseen myönteisesti.

Asiakasmaksujen tuntiperusteita sekä loma-aikojen hyvityksiä muutettiin vuoden 2024 aikana. Tällä toimenpiteellä arvioitiin olevan asiakasmaksutuloja kasvattava vaikutus, mutta todellista kustannusvaikutusta oli kuitenkin haastavaa ennakoida. Asiakasmaksujen uudistuksella saimme merkittävästi katettua varhaiskasvatuksen toimintakuluja, sillä ilmaista varhaiskasvatusta ei ollut enää tarjolla muuten kuin tuloperustaisesti. Indeksitarkistusten myötä perheiden tulotietojen tarkistus oli kunnalle taloudellisesti kannattavaa. Tulorekisterin käyttö varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja määrittäessä mahdollisti perheiden todellisten vuositulojen todennuksen paremmin kuin ennen.

Syksyn talouskatsauksessa jo todettiin varhaiskasvatuksen uuden toiminnanohjausjärjestelmän tuovan merkittäviä säästöjä pidemmällä aikavälillä. Useista ohjelmistoista luopumisen todellisia vaikutuksia oli vaikea arvioida ennakoon kovinkaan tarkasti irtisanomisaikojen vuoksi. Järjestelmänvaihdoksen yhteydessä oli käytössä jonkin aikaa kaksi ohjelmistoa, mutta tämä aika jäi onneksi odotettua lyhyemmäksi.

Palveluseteliuudistuksen kustannukset pystyttiin kattamaan tulosalueen sisäisillä siirroilla. Henkilöstökuluissa saatiin merkittävää säästöä aikaiseksi mm. johtamisjärjestelymuutosten myötä. Myös päiväkodinjohtajille siirretty vastuu laskujen asiataarkastuksesta teki näkyväksi päiväkotien kulut konkreettisesti. Tämä oli erittäin onnistunut muutos aiempaan.

Varhaiskasvatuksessa on tehty paljon merkittäviä uudistuksia vuoden 2024 aikana. Varhaiskasvatuksen suunnitelman päivitys, uuden toiminnanohjausjärjestelmän ja palvelusetelin käyttöön otto, Liperin päiväkotiyksiköiden yhdistäminen, päiväkotien johtamisen käytänteiden uudistaminen, varhaiskasvatuksen laaturyhmän käynnistäminen ja päiväkotien ryhmärakenteen uudistaminen, varhaiskasvatuserelvityksen laatiminen sekä kahden päiväkodin piharemontit talouden tasapainottaminen kanssa yhtä aikaa on ollut valtavan hienon työn tulos niin henkilökunnalta kuin varhaiskasvatuksen johdolta.

Opinto- ja vapaa-aikapalvelujen toimintakulut alittuivat 2,3,% ollen n. 58 000 euroa alle budjetoidun. Toimintatuotot toteutuivat 141 % eli n. 35 000 € suunniteltua isompina. Toimintakatteen toteuma on 96,1% eli alitusta 93 000 €.

Kulttuuripalveluiden talousarvio alittui 3,7 % eli 5 440 €. Vuoden aikana kulttuuritapahtumia pystyttiin järjestämään 231, joissa oli yhteensä 4 836 kävijää. Toimintakateen alitus johtuu pääosin lisääntyneistä tuloista.

Nuorisotyön osalta budjetin ylitystä tuli erityisesti henkilöstökuluissa sekä palveluiden ostossa sekä aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osalta vaikka nuorisotyön kustannuspaikka kokonaisuutena alitti budjetoidun 4 241 eurolla, toteuma 99 %.

Liikuntapalvelujen toimintakulut alittuivat 14 279 € suunnitellusta. Tämä selittyy pääosin uimahallin henkilöstöresussin pienemmällä täyttöasteella. Toimintatuotot puolestaan ylittyivät 38,7 % eli tuloja saatiin 32 120 € arvioitua enemmän. Liikuntapalveluissa toimintakate oli 903 000 €. Talousarvio alittui suunnitellusta 4,9 % eli n. 46 000 €. Uimahalli Liprakan käyttö pysyi lähes edellisen vuoden tasolla kävijämäärän lisääntyessä 10:llä asiakaskäynnillä. Liprakassa oli vuonna 2024 kaikkiaan 23 157 kävijää. Tulojen ylitys selittyy uimahallin lippujen hinnankorotuksilla sekä myös muiden tuottojen budjetoitua isommalla määrällä.

Vuoden 2024 tilinpäätöksen toimintakatteet hallinnon, varhaiskasvatuksen ja opinto- ja vapaa-aikapalveluissa sekä vuosikatteet perusopetuksessa ja hyvinvointipalveluiden kokonaisuudessa on kuvattu alla olevaan taulukkoon.

Tulosalue	TA 2024 M	TP 2024	Tot %
Hallinto	-392 417	-376 974	96,1
Varhaiskasvatus	-8 649 634	-8 215 875	95,0
Perusopetus	-16 001 027	-15 835 151	99,0
Opinto- ja vapaa-aika	-2 393 260	-2 300 304	96,1
Hyvinvointipalvelut	-27 436 338	-26 729 166	97,4

Tilinpäätöksen tilanne 13.2.2025 mukaan. Tilinpäätökseen voi tulla vielä muutoksia, jotka korjataan kunnanhallituksen allekirjoittamaan lopulliseen tilinpäätökseen.

Valmistelija	Hyvinvointijohtaja
Esittelijä	Hyvinvointijohtaja Lappalainen Riitta
Päätösehdotus	Hyvinvointilautakunta päättää hyväksyä liitteenä olevan vuoden 2024 talouden ja toiminnan kertomuksen ja esittää sen kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle hyväksyttäväksi.
Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotus.
Tiedoksi	Kunnanhallitus
Lisätietoja	Hyvinvointijohtaja p. 040 834 7185